

Adam Široký, *Ceny a mzdy v předindustriální Evropě: Morava, 1540-1620*. Bakalářská práce. Praha: Fakulta humanitních studií UK 2020, 55 s.

posudek vedoucího práce

Problematika cen a mezd, včetně stanovení reálných příjmů sociálně nejslabších vrstev společnosti jako vcelku spolehlivého indikátoru hospodářských poměrů, patří dnes v západním světě k velmi frekventovaným tématům, v české historiografii však představuje velké desideratum, jemuž se od sedmdesátých let 20. století v podstatě nikdo nevěnuje. České země jako jedny z mála v Evropě nedisponují žádnou edicí cen a mezd, jak je jinde obvyklé, takže dosud chybí jakákoli data potřebná pro mezinárodní srovnání. Z tohoto hlediska je třeba nahlížet na předloženou bakalářskou práci Adama Širokého jako na pionýrskou v českém kontextu.

Nejde vůbec o snadný úkol. Velmi pracné bylo jak shromáždění potřebných dat, tak jejich korektní zpracování a následná interpretace, jež vyžaduje znalosti z historie, ekonomie, statistiky i numismatiky. Autor pojal práci jako *case study* o stavu spotřebního koše nádeníků ze tří královských měst na Moravě – Olomouce, Brna a Znojma v období cenové revoluce 1540–1620. Výběr těchto měst není náhodný. Na rozdíl od Čech disponují excerpovanými, relativně kompletními a souvislými řadami údajů v časovém rozpětí od 15. do 18. století. To je především zásluha Jaroslava Novotného, který během svého života podrobně zmapoval dostupná data ze všech fondů moravských archivů a přehledně je rozepsal podle jednotlivých komodit na cenové lístky, kde podrobně odkazuje k jednotlivým typům použitých pramenů. Tuto práci uzavřel v roce 1968 a od té doby v ní nikdo nepokračoval. Více než 50 000 cenových lístků, uložených v Moravském zemském archivu v Brně, tak představuje velmi solidní základ k aplikaci metod, jež jsou dnes ve světě běžně používány, jimž se však u nás dosud nikdo nevěnoval. Aby data byla použitelná pro mezinárodní srovnání, bylo třeba postupovat podle jednotného klíče. Široký tak vlastně u nás vůbec poprvé pracoval se všeobecně respektovaným modelem spotřebního koše sestaveným Bobem Allenem za účelem výpočtu „indexu blahobytu“ jednotlivých sociálních vrstev a také s Fisherovou rovnicí směny vyjadřující vztah mezi cenovou hladinou a množstvím drahého kovu v oběhu.

Autor psal práci s velkým zaujetím a pravidelně ji se mnou konzultoval. Text je přehledně členěný, výzkumné otázky jsou jasně formulované, značná pozornost je věnována metodám, které mají pro tento typ práce zásadní význam. Autor si celkem zdatně poradil s různými nástrahami, jež při kvantifikaci historických dat vznikají, ať už jde o vyrovnávání neúplných cenových řad, převody měrných jednotek, zohlednění cenové regulace vybraných komodit, přepočty dat na gramy stříbra či počet pracovních dnů v roce. Zjištěná data konfrontoval jak s publikovanými údaji o sociální struktuře obyvatel vybraných moravských měst, tak s dobovými charakteristikami těchto měst z pera Bartoloměje Paprockého, což mu umožnilo zpětně ověřit věrohodnost těchto dat.

Široký podává formou komentovaných grafů a tabulek přehled o vývoji mezd námezdní pracovní síly v konfrontaci s cenami dvanácti komodit tvořících v Allenem stanoveném množství základní spotřební koš nutný k přežití. Je třeba ocenit, že autor k datům přistupuje kriticky a je si dobře vědom limitů práce, založené na kvantifikaci dat. Víc než o konkrétní data jde, jak správně uvádí, o postižení vývojových tendencí.

Nejzajímavější jsou pochopitelně závěry, jež korunují velmi pracný, nicméně všeobecně respektovaný postup. Data, k nimž Široký dospěl, vyplňují bílé místo na cenové mapě Evropy a lze je vzhledem k pečlivému zpracování považovat za relevantní. Proto také doporučuji práci po patřičných úpravách k publikování.

Otázky do diskuse:

1. Jaké další zpřesňující údaje Novotného cenové lístky nabízejí a jak by bylo možné je využít?
2. Jaké další postupy by umožnily verifikovat validitu zjištěných dat?
3. Měla malá divergence typická pro střední Evropu nějaká pozitiva?

Z výše zmíněných důvodů doporučuji tuto v mnohém nadstandardní práci hodnotit známkou ***výborně***.

V Praze 22. června 2020

PhDr. Roman Zaoral